

LOKKs respons til Ekspertudvalget på Socialområdets

Anbefalinger til en bæredygtig faglig økonomisk udvikling på socialområdet

Endelig rapport, April 2024

LOKK har med interesse fulgt Ekspertudvalgets arbejde med at identificere udgiftsdrivere og konstruere løsninger på det udgiftspres, som danske kommuner i en årrække har oplevet på socialområdet. Særligt udgifter til botilbud er steget, hvorfor flere anbefalinger retter sig mod botilbudsområdet.

Som repræsentant for de danske kvindekrisecentre, der er midlertidige botilbud, har LOKK i denne respons særligt fokus på de anbefalinger, der direkte vedrører kvindekrisecentrene. Kvindekrisecentrene hjælper 10 % af de borgere, der modtager hjælp i form af et botilbud, men står for 2,7% af udgifterne. Kvindekrisecentrene har påkaldt sig Ekspertudvalgets opmærksomhed, fordi udgifterne til krisecenterophold er steget med ca. 50 % siden 2017, og fordi ophold på krisecenter foregår udenom kommunal visitation (pga. det såkaldte selvmøderprincip).

Mere principielle betragtninger om Ekspertudvalgets kommissorium og fokus på økonomisk styring af socialområdet kan findes i pressen.

1) Det bør ikke være muligt at trække profit ud på botilbud med selvmøderprincip

Ekspertudvalget anbefalede i deres 1. delrapport et takstloft på botilbud med selvmøderprincip. Forslaget om indførelse af takstlofter adresserer et reelt problem med stigende udgifter. Imidlertid løser et takstloft på krisecenterområdet ikke problemet med stigende udgifter i sig selv, og risikerer at underminere kvaliteten i krisecentrenes socialfaglige indsats.

Udgifterne til kvindekrisecentrene er siden 2017 steget med ca. 50%. I samme periode er antallet af krisecentre fordoblet. Størstedelen af de krisecentre, der er etableret fra 2017 og frem er anpartsselskaber - det vil sige kommercielle, private aktører. Kvindekrisecenterfeltet udgøres i dag af kommunale, private selvejende og private kommercielle aktører. Krisecentrene er et akuttilbud, og er derfor omfattet af selvmøderprincippet, som indebærer, at borgere har ret til ophold uden forudgående kommunal visitation. Det er altså i dag muligt at etablere sig som virksomhed på et område, hvor man selv visiterer til indsatsen (selvmøderprincippet), hvor man stort set selv fastsætter pris, visiterer borgere og udskriver borgere – og hvor kommune (og stat) har finansieringsansvaret. Et hurtigt blik på Tilbudsportalen viser, at en del kommercielle aktører hvert år udbetaler overskud til ejere og aktionærer på krisecenterindsatser. Krisecenterfeltet står overfor en udvidelse i målgruppen (mænd og personer), hvorfor der i nær fremtid vil etableres endnu flere krisecentre.

LOKK anbefaler, at muligheden for at generere overskud på en social indsats med selvmøderprincip fjernes, så offentlige midler til takst går til indsatser til de borgere, der har brug for krisecentrenes hjælp, og ikke trækkes ud som profit.

2) Kvindekrisecentrene er akuttilbud, men volden stopper ikke ved indflytning på krisecenter

Ekspertudvalget bemærker, at "Ophold på krisecenter er en akut foranstaltning, og målet er en så hurtig tilbagevenden som muligt til en sikker og selvstændig tilværelse uden for krisecentret" (side 63). Det fremhæves i rapporten, at kvinder på krisecenter i 2022 i gennemsnit opholdt sig på et krisecenter i 87 dage, at 1/5 af opholdene på krisecenter varede mere end seks måneder, og knap 5 pct. af opholdene havde en længde på mere end et år (side 61). De fleste kvindekrisecentre har mange års erfaring med at lægge faglige vurderinger til grund for længden af ophold. Al erfaring og forskning viser, at volden fortsætter, og kan eskalere efter brud med en udøver, både i form af psykisk vold, digitalt medieret vold og system-faciliteret vold, men det vides også, at det oftest er efter brud med voldsudøver, at volden kan blive fatal og ende i drab. Ophold kan altså trække ud over den både ønskede og optimale opholdslængde på grund af et fortsat beskyttelsesbehov. Øvrige forhold der forlænger et ophold, kan være kvindens proces omkring stabilisering, genopbygning og etablering af bæredygtige sikkerhedsstrategier, afklaring af juridiske spørgsmål, samt mangel på sikre boliger, mv.

LOKK anbefaler, at kvinder og børn sikres beskyttelse, støtte, omsorg og rådgivning i det omfang det fagligt vurderes nødvendigt for at undgå ny vold, hvorved nye krisecenterophold undgås.

3) Muligheden for voldsfagligt efterværn kan forkorte opholdslængder

Efter endt krisecenterophold oplever kvinder ofte en brat overgang til at skulle etablere et nyt liv. At kvinder og børn er fraflyttet krisecenter, betyder ikke, at de er helskindet igennem deres voldsomme oplevelser, som for størstedelen af kvinder på krisecenter har stået på i 5-10 år.¹ Eftervirkninger af volden kan vise sig både psykisk, fysisk og socialt, og have implikationer i mange dele af kvinden og børnenes liv, mange år frem. Undersøgelser viser desuden, at 38,1% af de kvinder, som har været på krisecenter, oplever nye voldsepisoder efter de er fraflyttet krisecenter.² Voldsudøver stopper altså ikke nødvendigvis, selvom kvinden er flyttet fra ham.

Den sårbare overgang fra krisecenter til egen bolig er udfordret af, at kvinder og børn ikke har lovsikrede rettigheder til at modtage hjælp efter fraflytning. Ønskes det reelt at forkorte opholdslængden på krisecenterophold, kunne lovmæssig sikring af et voldsfagligt efterværn være

¹ Årsstatistik 2019 – Kvinder og børn på kvindekrisecenter. LOKK, 2020.

² Kvinder på krisecenter – en detaljeret undersøgelse af om vold og voldens følgevirkninger over tid i et traumeperspektiv. Sarah Dokkedahl, Danner, 2021

en af de mulige løsninger. Et voldsfagligt efterværn i forbindelse med og i perioden efter udskrivning fra krisecenter indebærer udarbejdelse af en ny sikkerhedsvurdering og psykosocial støtte til den voldsudsatte, relateret til voldens konsekvenser, fx isolation, dårlig økonomi eller psykisk og fysisk mistrivsel. Det voldsfaglige efterværn omfatter også støtte i samarbejdet med den koordinerende rådgiver jf. stk. 7, herunder hjælp til deltagelse i møder, udarbejdelse af dokumenter mv. i det omfang kvinden måtte have behov herfor.

LOKK anbefaler, at voldsfagligt efterværn sikres i lovgivning, så de kvinder og børn, der har brug for støtte i eget hjem for at etablere en ny tilværelse uden vold, får denne støtte.

4) **Rettighedssikret hjælp til børn på krisecentre er forebyggelse**

Ekspertudvalget peger på, at der kan være et potentiale for at forebygge social udsathed eller sygdom på socialområdet ved at investere i tidlige forebyggende indsatser (side 65). Forskning viser entydigt, at børn der lever i vold, oplever lige så store konsekvenser af at overvære vold, som at blive udsat for den selv³, samt at vold i barndommen øger risikoen for vold i voksenlivet.⁴ I 2019 viste LOKKs krisecenterstatistik⁵, at 93 procent af børnene på krisecenter enten selv havde været udsat for vold eller været vidner til, at deres mor eller søskende blev udsat for psykisk, fysisk eller seksuel vold. Men i Servicelovens §109, som beskriver hvilken støtte og hjælp, krisecentrene og kommunerne skal tilbyde, beskrives børn blot som "medfølgende" til den voksne voldsudsatte. Børnenes selvstændige ret til voldsfaglig støtte, pædagogiske indsatser og en egen stemme er fraværende. Kun retten til op til 10 timers psykologhjælp til børn på krisecenter er eksplicit beskrevet. I 2022 opholdt 2300 børn sig på et kvindekrisecenter i op til et år.

LOKK anbefaler, at medfølgende børn på krisecenter 1) sikres fagligt kvalificeret beskyttelse, støtte, omsorg og rådgivning på baggrund af konkrete vurderinger af det individuelle barns behov, og 2) udløser en tillægstakst, så det faktiske arbejde på krisecentrene honoreres.

LOKK står til rådighed for det konkrete videre arbejde, skulle Regeringen vælge at følge Ekspertudvalgets anbefalinger.

/LOKK, april, 2024

³ *Psykisk vold mod børn i hjemmet*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, 2020.

⁴ *Vold gennem livet – En undersøgelse af sammenhænge mellem vold i barndomshjemmet og partnervold i voksenlivet*. Lev Uden Vold, 2023.

⁵ *Årsstatistik 2019 – Kvinder og børn på kvindekrisecenter*. LOKK, 2020.